

BESZÁMOLÓ
„Szakmák határok nélkül, a szakmai és az idegen nyelvi kompetenciák fejlesztése”
című „KA102-Szakképzési tanulók és munkatársak mobilitása” hivatkozási számú projektről

1. Személyi adatok:

1.1 Név:	Szabó Károly
1.2 Cím:	5310 Kisújszállás, Fejér József u. 3.
1.3 Születési hely, idő:	Kisújszállás, 1954. augusztus 02.
1.4 Státusz:	szakképzési szakértő (tanár)

2. Intézményi adatok:

2.1 Küldő intézmény neve:	NABOK Illéssy Sándor Technikum és Szakképző Iskola (OM:201731)
2.2 Kontakt személy:	Tóth László
2.3 Küldő intézmény típusa:	Középfokú szakképző iskola - közintézmény
2.4 Fogadó intézmény neve:	Berufsschule Eisenstadt
2.5 Kontakt személy:	Dr Johannes Fenz
2.6 Fogadó intézmény típusa:	Középfokú szakképző iskola - közintézmény

3. Felkészülés a külföldi gyakorlatra:

3.1. Előzmények

Szerencsésnek mondhatom magam, hogy a szakképzés formai/tartalmi átalakításának részese lehettem. Ez még akkor is igaz, ha a rendszerszintű változások/változtatások nem mindig egyeztek meg a saját elképzeléseimmel, illetve szakmai tapasztalataimat nem igazolták vissza.

A szakképzés fejlesztésének/átalakításának első nagyobb lépése az OKJ megjelenése volt. Ebben az időben az EU-hoz való csatlakozás szerepelt fő szempontként. Formailag olyan szakképesítéseket kellett „megnevezni”, melyek kompatibilisek lehettek a csatlakozás után az európai országokban elfogadott elnevezésekkel. A szakmai tartalmak összehasonlítása, pontosítása csak ezután következett. Ez utóbbi munkákban már én is tevékenyen részt vettem. A vizsgálatoknak a célja elsődlegesen az volt, hogy a mi képzési tartalmaink mennyiben felelnek meg az egyes országokban meglévő, azonos szakmák tartalmainak. Azt láttuk, hogy a szakmák egyes országok közötti kölcsönös elismerésének nincs akadálya, a tartalmi kérdésekben jelentős eltérések nincsenek. Ugyanakkor gondként merült fel, hogy az EU országaiban pl. 4-4,5 év a képzési idő és nem 8, hanem átlagosan 9 évig tart az általános iskolai oktatás. Hogy mi jelentette a gondot? A külföldiek nehezen értették/fogadták el, hogy rövidebb általános iskolai felkészítéssel, 3 éves szakmai képzéssel is tudunk ugyanolyan szakmai színvonalat biztosítani munkába álláskor, mint az általuk kibocsájtott pályakezdők.

Mindezek hatására hazánkban is a képzési időtartamok átalakítását célzó kezdeményezések indultak. Emlékszem, milyen vitákat váltott ki a 9 osztályos általános iskola kérdése (pl. legyen 6 elemi+3 felső általános, vagy egyszerűen a 9. osztály kövesse a 8-at). Az is vita téma volt, hogy egyáltalán az általános iskoláknak vagy a középiskoláknak kellene felvállalni a 9. évfolyamot. No meg egyáltalán kinek is kell a 9. osztály? A gimnáziumok nem ragaszkodtak ezen évfolyamok indításához, számukra a hozzájuk jelentkezők akkori tanulmányi

felkészültsége biztosította az érettségire felkészítés alapjait. A szakképzéssel foglalkozók viszont örömmel vették a lehetőséget, hiszen akkoriban erősödtek meg azok a vélemények, mely szerint a hozzájuk jelentkezőkből hiányzik az értő olvasás képessége, a számolással hadilábon állnak, jelentős eltérések vannak az általános iskolák felkészítő/tartalmi munkáiban. A kezdeményezés azzal zárult, hogy a szakképzésben megjelent nem csak a 9. évfolyam, hanem azonnal a 9.-10. évfolyam, melyet a szakképzés pedagógiai szakaszának neveztek el. Az első kezdeti lelkesedést (az iskolák a különböző tanulmányi felkészültségű tanulókat „szintre” tudják hozni, az iskolához való kötődést segítik, stb.) követően aztán a kudarcok is jelentkeztek. A szakképzésben tanulók az általuk választott szakmát egyáltalán nem, vagy csak közvetve ismerhették meg ebben a két évben. Helyette folytatódott az egyébként a felső tagozatos tanulmányaikban megélt, kudarcokkal teli tanulási folyamat. Arról nem is beszélve, hogy a szakmai képzésük általánosan 2 évre módosult, mely alatt a 3 éves képzési tartalmat kellett elsajátítani.

Az alatt a pár év alatt, míg a szakképzés fejlesztési kísérleteink folytak, az EU sem pihent. Ott is tartalmi megújulásra törekedtek. Kettő jelentősebb utat figyelhettünk meg. Az egyik a német típusú: rész-szakképesítésekből, modulokból felépülő, kompetencia alapú képzés. A másik a projektfeladatokra épülő, esélyegyenlőségen alapuló, kimeneti követelményeket szem előtt tartó tanulási út. Szerencsémre mindkettőt közvetlenül a helyszínen vizsgálhattam, az erről készített tanulmányok döntés előkészítő szerepet játszottak (Gyakorlati kompetenciák mérésének, értékelésének vizsgálata (Augsburg – 2004) , Állam, kamara, gazdálkodó és szakképző iskola együttműködése a mérés, értékelés folyamatában (Párizs – 2005). Meg is született a döntés: a szakképzésünk a német duális rendszert adaptálja.

Az új lendületet vett szakképzés fejlesztésében a Kereskedelmi és Iparkamara jelentős részt vállalt. Elsősorban a kézműves szakmák területén vállalta a német mintára megvalósuló szakmai és vizsgakövetelmények, valamint a központi programok kidolgozását. Új színfoltot jelentett, hogy munkakör-elemzésekkel határozta meg a szakmai tartalmakat, és bevezette a szintvizsgák rendszerét. A képzési idő 2 + 3 év (ezen belül az elmélet-gyakorlat aránya 30/70%), vagyis a szakmai képzés időtartamában már elérte a nyugati országokban megszokott időtartamot. A kamarai rendszerben három szakképesítés követelményeinek kidolgozásában vettem részt, valamint a szintvizsgák validálását végeztem (MKIK 2004/2005. tanévi szintvizsga szervezésének tapasztalatai - összegző tanulmány).

A „kamarai” rendszer nem volt hosszú életű (4 tanév), melyet az NSZFH kompetencia alapú követelményei váltottak. Megszűnt a pedagógiai szakasz, visszatértünk a „hagyományos” szakmunkásképzéshez. A szakmai tartalom kompetencia alapú kidolgozását, átalakítását jelentős mértékben a „kamarai” szakértők végezték. Ennek megfelelően rám maradt a női szabó, férfi-szabó és gyermekruha-készítő szakképesítéseinek kidolgozása. Továbbra is a német mintát követtük: a modul rendszer, a rész-szakképesítések és a ráépülő képzések rendszere megmaradt. Felerősödött a duális képzés iránti „kényszer”, vagyis a vállalkozások képzésben betöltött szerepe már nem lehetőségként, hanem elvárásként/kötelezettségként került megfogalmazásra.

Azt is látnom kellett, hogy sem az iskolák, sem a vállalkozások nem készültek fel a kettejük közötti együttműködésre. Ezt segítendő előbb megyei vállalkozásokat, majd tanárokat segitettem németországi közvetlen tapasztalatszerzésre elsősorban uniós pályázatok támogatásával). Pl. jelenlegi iskolámban két alkalommal a tantestület közel 80%-ával megnéztük a duális képzés szerelőinek munkamegosztását a beiskolázástól a szakmai vizsga

megvalósulásáig. Az előzőekben leírtakból is kitűnik: én elkötelezett híve lettem a rész-szakképesítésekre épülő, modul rendszerű, duális képzésnek.

Ugyanúgy, ahogyan a „kamarai” rendszer beválását, a modul rendszer életképességét/képtelenségét sem lehetett megállapítani, máris jött egy újabb rendszer. A törvényalkotók döntöttek a szakképzés fejlesztésének újabb útjáról: kimenet szabályozás és projekttevékenység az újabb jelszó. Ennek megfelelően már bevezetésre kerültek az új KKK-k (Képzési és kimeneti követelmények) valamint a PK-k (Programkövetelmények). Bármelyiket nézzük, azokban a projektoktatás kiemelt szerepet kap. A projektoktatás a hazai felnőttképzésben ajánlott módszerként szerepel ugyan, de a tanárok, oktatók alapvető felkészítése a folyamatos projekttevékenységre nem történt meg. E hiástust pótolandóan örömmel tapasztaltam, hogy az iskolavezetés az új rendszerű szakképzés mintáját, módszereit szeretné megismerni egy osztrák iskolánál, kamaránál szervezett tanulmányút segítségével. Jelentkezéskor reménykedtem, hogy meglevő kételyeimet a fogadó szervezetek eloszlatják.

3.2. Előkészítő megbeszélés

2021. szeptember 24-én került sor a projektben résztvevők előkészítő megbeszélésre, a külföldi gyakorlat előkészítésére. A projektmenedzser a hasonló projektekben szerzett tapasztalatokat, a fogadó féllel kapcsolatos alapvető információkat, a képzési rendszerrel kapcsolatos megfigyelési szempontokat a tájékoztató rendezvény keretében ismertette. A csoport szakmai tanárokból, gyakorlati oktatókból, szakmai vezetőkből, szakmai vizsgabizottsági tagok/elnökökből állt.

A projekt célkitűzésének megfelelően öt fő területre irányult a figyelem:

- ✓ Az osztrák duális képzési rendszer működése.
- ✓ Az iskola kapcsolata a gazdálkodó szervezetekkel és az osztrák iparkamarával.
- ✓ Hogyan valósul meg az integrált nevelés az osztrák szakképzésben. Különös tekintettel a HH/HHH és SNI/BTMN tanulókra.
- ✓ A mérés és értékelés rendszere a köztes és szintvizsgákon.
- ✓ A szakmai vizsgák szerepe és felépítése az osztrák szakképzési rendszerben

A felkészítő foglalkozás keretében a támogatási szerződések megkötésre kerültek, a beszámolóhoz készített megfigyelési szempontok kialakítottuk. A multiplikáció érdekében a projekt tapasztalatainak hasznosításáról, a reálisan megvalósítható lépésekről, tervezetokről a külső partnerek bevonásával tantestületi értekezlet keretében workshopot tartunk 2022. január 17-én.

4. Külföldi gyakorlat tartalma:

Kiutazás kezdete és vége:

2021. október 24.- 2021. október 30.

Időtartam hetekben:

1 hét

A projekt időrendje:

napi 6 óra , összesen 30 óra

Munkaprogram:

2021.10.24. vasárnap: kiutazás, érkezés és szállás elfoglalása

2021.10.25. hétfő: Eisenstadt városának megismerése – kulturális és kommunikációs tréning

- 2021.10.26. kedd: A Berufsschule Eisenstadt középiskola meglátogatása, tapasztalatcsere az oktatási és vizsgáztatási rendszerek tükrében szakoktatók és szaktanárok fóruma.
- 2021.10.27. szerda: Továbbképzés: a szakképző iskolák az osztrák oktatás rendszerében. Módszertani ajánlások műhelybeszélgetés keretén belül.
- 2021.10.28. csütörtök: Gracz városának megismerése. Gyakorlati képzőhelyek látogatása szakma specifikusan kereskedelem és vendéglátásban valamint az ipari szakmai képzésben résztvevő cégek megismerése.
- 2021.10.29. péntek: Továbbképzés: a képzőhelyek szerepe a szakképzésben. Hogyan segíti az osztrák oktatás rendszere, hogy a szakképzésre beiratkozott tanulók elvégezzék a választott szakmát. A korai iskolaelhagyás csökkentése érdekében tett lépések.
- 2021.10.30. szombat: Hazautazás, kulturális program keretében Bécs városának megtekintése.

4.1. Látogatás a kismartoni szakképző iskolában

A projektünkben partnerként szereplő középiskola - Berufsschule Eisenstadt – fogadta delegációnkat. Házigazdai szerepet Sylvia Waba igazgatóhelyettes látta el, aki végigvezetett bennünket a tanügyi épületeken, tanműhelyeken. Eközben bemutatta intézményüket.

Az 1956-ban létesített iskola egyike annak a 4 iskolának, melyek ellátják Burgerland tartományában a szakmunkás iskolai és technikumi képzési feladatokat. Ezen iskolák között van egyfajta munkamegosztás: a tartományi szükségleteknek megfelelő szakképesítéseket kínálják, de egy szakmát csak egy iskolában oktatnak. Természetes tehát, hogy az iskola szerves egysége a jól felszerelt kollégium. Amennyiben a tanulónak jelentkező a tartományi listából nem tud/nem akar választani akkor az ország bármely pontján jelentkezhet az általa kiválasztott szakképzésre (pl. üveges képzés csak egy helyen van az országban).

Néhány statisztikai adat az iskoláról:

- 18 szakmában 800 tanuló képzését biztosítják,
- 3 fős iskolavezető mellett 45 tanár látja el az oktatói feladatokat,
- A tanárok heti 23-24 óra/hét beosztással dolgoznak, de van + 2 óra kötelezettségük, amit team munkával kell tölteniük (pl. adott

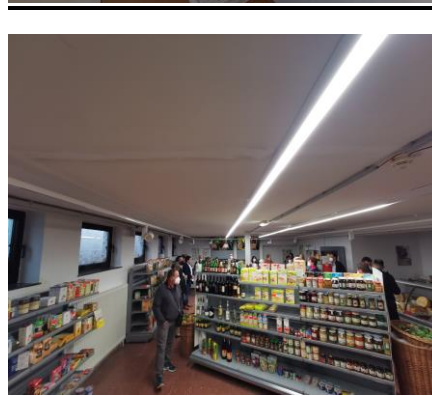
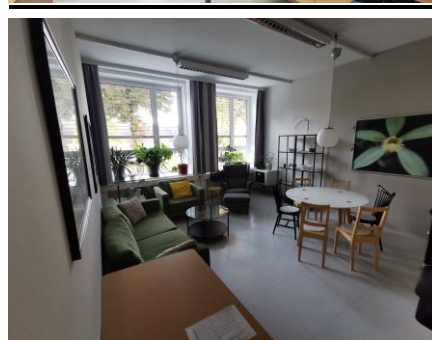

szakmacsoportban tanítók projekt kidolgozással/ megvalósítással kapcsolatos megbeszéléseik),

- 3 szakmacsoportban oktatnak: Irodai és kereskedelmi képesítések (technikum), Kereskedelmi képesítések és Turisztikai képesítések. Az egyes osztályokba sorolt szakmák eltérnek a hazai gyakorlattól: például kereskedelmi szakmákhoz sorolják a pék, a fodrász, a festő szakmákat is. A turisztikai elnevezés elsősorban a vendéglátós szakmákat fedi le (szakács, pincér, cukrász).
- A tanítási idő 07.45-17.00-ig tart 50 perces tanórákkal.
- a tanévszervezés tömbösített: a tanulók 10 hetet folyamatosan az iskolában töltenek (20% elméleti képzés), míg a tanév többi részében vállalkozásoknál kapják a gyakorlati képzést (80%)
- Az iskolai képzés gyakorlatorientált: 1/3-d rész tisztán elmélet, 1/3-d rész labor, tankönyv, stb. helyszínen megerősítés, 1/3-d rész számítógéppel segített feladatmegoldás.

Az iskola tárgyi feltételeire a jó tanügyi felszereltség, a tisztaság, a nyugodt légkört sugárzó külső/belső környezet jellemző. pl. a tanári szoba mellett van külön team-szoba, ami pihenő szobaként is üzemel.

A mi fogalmaink szerinti „hagyományos” tanterem alig található, az elméleti oktatás is szaktantermi környezetben folyik. A képeken is látható, hogy ezek a szaktantermek felszereltségükben, alapanyagai ellátottságukban akár valóságos termelési tevékenységre is alkalmasak lehetnének, de feladatuk elsősorban az elméleti tanítás/tanulás megerősítése, a projektfeladatok megvalósítása. Tananyagtól, évfolyamtól függően akár szolgáltatási tevékenységet is folytatnak a képzési folyamaton belül (pl. fodrászok fogadnak „külsős” személyeket, pékek a termékeiket eladókon keresztül értékesítik), ami növeli a tanulók felelősség érzetét, motiváltságát.

4.2. Projektfeladat bemutatása turizmus szakmacsoport által

A projekt előzetes ismertetése egy éppen használaton kívüli tankonyhában történt meg. Egy ilyen tankonyhában 8 fő képzése történik munkavédelmi és munkaegészségügyi megfontolások miatt. Minden tanulónak külön-külön tűzhely, munkapult, mosogató és eszközök tárolására szolgáló polcos/fiókos szekrény áll rendelkezésre. Az előkészítő munkához nyújtanak segítséget a fal melletti tárolók, azok munkafelületei. Az utolsó képként még egy üzemi méretű mosogató gépet is beraktam (az oktató szerint azért van rá szükség, hogy ne mosogatóval, hanem szakmai munkával töltsék ki a tanulók a képzési időt).

A következő tankonyhába lépve a főzési, sütési munkafolyamatok utolsó fázisait láthattuk. A tanulók önállóan dolgoztak, többségük éppen a tálalási feladatokkal volt elfoglalva. A projektfeladat így szólt: **Mutassák be a nemzetek konyháját elkészített ételeiken keresztül.** Egy-egy teljes menüt 2-3 tanuló teljes együttműködésben készített. Az ételek kiválasztásához igénybe vették az internet segítségét, recepteket gyűjtöttek. Megismerték az adott nemzet étkezési szokásait. A kiválasztott termékhez kigyűjtötték a szükséges alapanyag mennyiségeket, meghatározták az elkészítési technológiát és technológiai időket. Próba főzést, sütést végeztek, majd megérkezésünk napján „élesben” elvégezték az ételkészítést.

Az oktató megfigyelő, tanácsadó szerepközlben volt jelen, a tanulók teljesen önállóan dolgoztak.

Ezt követően tanteremünkben leültettek bennünket. Minden asztalnál egy ottani tanár/oktató várt bennünket, aki kötetlen beszélgetésben a minket foglalkoztató kérdésekre tudott válaszolni. Majd kezdetét vette a projektbemutató. Egy szószólónak választott diák ppt-s támogatással ismertette az egész projektfolyamatot. A 10 hetes iskolai képzésük részeként kapott feladatban japán, norvég, dél-afrikai, portugál, vietnámi, mexikói ételek készítésére készültek fel. Ezeket svédasztalos rendszerben tálalták. A bemutató helyek mögötti falakon/paravánokon szöveges ismertetőket is

elhelyeztek. Sőt arra is ügyeltek, hogy az ételt készítő diákok öltözetén is megjelenjenek az adott nemzetet jelképei. Egy nagyon aprólékosan elkészített és igényesen megvalósított projekt részesei lehettünk. Természetesen végigkóstoltunk minden ételt és jó volt látni a diákok lelkesedését, a feladathoz való komoly hozzáállásukat. Ha mást nem láttunk volna az utazásunk során, már ez is felért egy főnyereménnyel.

4.3. Az osztrák képzési rendszer bemutatása

Dr Johannes Fenz, a Berufsschule Eisenstadt igazgatója részletes tájékoztatót és konzultációt biztosított az osztrák képzési rendszer ismertetésekor.

Ausztriában a tankötelezettség a gyerekek hat éves korában kezdődik és kilenc évig tart, ezen időszak alatt a kötelező általános képzést nyújtó iskolákban tanulnak, amely Volksschule-t (6-10 éves koruk között), majd a tanulmányi eredményektől függően Hauptschule-t vagy Gymnasium-ot jelent. Az utóbbi két iskolatípus már az általános képzést nyújtó magasabb fokú iskolatípus első szakaszába tartozik. Ennek első négy éve után a diákok választhatnak, hogy a négyéves főgimnáziumban [Oberstufen(real)gymnasium] vagy az ötéves szakközépiskolában (berufsbildende höhere Schule – BHS) folytatják a tanulást. Bármelyik irányt választják, a tanulmányaikat érettségi vizsga zárja. A Hauptschule után a 9. és a 10. osztályt már szakiskolában végezhetik (Polytechnischer Lehrgang), ahol az általános alapképzés mellett szakmai alapképzést is kapnak.

A tanulmányaikat a 9. év után lezárni kívánó diákok számára a másik lehetőséget a szakképző iskola (**berufsbildende Schule**) jelenti, ahol a tankötelezettség miatt egy évet még eltöltenek a tanulók. Ebben a 9. évfolyamban még nincs szakmai képzés. Az egyébként gyengébb tanulmányi előéletű tanulóknak biztosítanak felzárkóztatási lehetőséget. Kiemelten foglalkoznak az olvasás/írás, a számolás és az informatikai tájékozottság kérdéseivel.

Ezen időszakot követi a szakmai képzés, melynek időtartama 2-4 év (többnyire 3 év). A szakmai képzésben a klasszikus duális képzést alkalmazzák: a tanulók oktató cégeknél (80 %-nyi időtartamban, illetve szakmai iskolákban (20 %-nyi időtartam) kapnak oktatást. Ebben az időszakban már nincs kifejezetten közismereti képzés, ezek szerepét a szakmai számolás, a szakmai szövegek elemzése, értelmezése, a számítástechnika alkalmazása stb. veszi át.

Ez jelentősen eltér a hazai gyakorlattól: nálunk 33% közismereti oktatás mellett a maradék szakképzési rész oszlik meg általában 30-70 % mértékben az iskola és a vállalatok között. Ezekből a számokból is látszik, hogy a szakmai elmélet időtartamában csak kis mértékben maradunk le az osztrák iskolától, viszont szakmai gyakorlatban közel 50%-os az elmaradásunk.

A gyakorlati képzést akkor végezheti a vállalkozás, ha erre a szociális partnerektől az engedélyt beszerezte. Szükséges bizonyítania, hogy az adott szakma képzéséhez technikai felszereléssel és elegendő számú szakmailag és pedagógiai képzett szakemberekkel rendelkezik. A vállalati oktatóktól iskolai/szakmai végzettséget, illetve „képzői tanfolyamot és vizsgát” (kamara szervezi ezeket) várnak el. Külön kategóriába tartoznak a képzői egyesületek, akik más cégekkel együttműködve, azok igényei alapján „főhivatású” képzők (pl. építő akadémia). A vállalati oktatásban a vállalat munkarendje szerint vesz részt a tanuló, reggel 6 óra és este 22 óra között. Napi 7-8 órát tölt a munkahelyen, heti 5 munkanapos elfoglaltsággal.

A vállalati képzésre a tanuló és az üzem között jön létre tanulószerveződés. A tanuló szempontjából az már munkaviszonynak számít, számára a tanítási szünetek nem értelmezhetőek. Van viszont szabadsága, melyet a dolgozókhöz hasonlóan használhat. Kap javadalmazást: szakmánként szabályozott minimum összegek vannak meghatározva, de ennél

többet is adhat. Pl. a sláger szakmákban (fodrász, kozmetikus) havi 400 Euró körül, míg a hiányszakmákban 1500 euró körül kap a tanuló díjazást. Az átlagosan 800-1000 Eurós díjazás miatt a tankötelezettséget teljesítő tanulók sokan maradnak a szakképzésben (sajnos sok esetben szakmai elkötelezettség nélkül és a lemorzsolódás is körükben a legjellemzőbb).

Az iskolai oktatásoktatásra jellemző, hogy az órák cselekvés- és alkalmazásközpontúak. A feladatokhoz kapcsolódó magas szintű hallgatói tevékenység jellemzi őket. A célokat az elérendő tanulási eredmények formájában határozzák meg.

Az órák a gondolkodási műveletekre összpontosítanak. A tudást és a készségeket szisztematikusan felépítik és összekapcsolják más tudásterületekkel. A tanulási feladatok nyitottak és összetettek és differenciált megközelítéseket, különböző megoldásokat tesznek lehetővé. a tanári szerep tanácsadó és társ.

Az oktatási idő alatt is finanszírozzák a képzésben résztvevő tanulókat. Egyrészt alanyi jogon, évfolyamonként emelkedő mértékű, amit az osztrák állam illetve a tartományok fizetnek. Másrészt támogatásokat lehet elnyerni pl. edzésre, tanfolyamokra, nyelvvizsgákra. A jó és kiváló tanulmányi eredményeket is elismerik valamint a végső szakmai vizsgára is kapnak juttatást (+250 Euro).

4.4 Látogatás a Mattersburg-i szakképző iskolában

Nagymarton (németül *Mattersburg*, korábban *Mattersdorf*, a 14. században *Mertensdorf*) kisváros Ausztriában, Burgenland tartományban, a Nagymartoni járás székhelye. A Berufsschule Mattersburg meglátogatását a fogadó intézmény igazgatója segítette, mivel ebben az iskolában olyan szakképzések vannak, melyek a mi képzési kínálatunkban szerepelnek, illetve szakmaiságuk okán több résztvevő érdeklődését felkelthette/felkeltette. Rendszerében teljesen hasonló a fogadó iskolával, annak „kistestvére”. 350 fős iskolában (ebből csak 10 fő leány) a következő szakmákra koncentrálnak:

- hegesztő, gázszerelő, fűtéstechnikai szerelő
- karosszéria-lakatos, fényező
- uszoda és szennyvíztechnika
- megújuló energiák (szél- és napenergia, hőszivattyúk)

Az iskola két tanügyi épületéből a gyakorlati műhelyeket tekintettük meg. A szakmai elméleti oktatás fő színtere itt is a tanműhely. Törekednek arra, hogy ne csak a csúcstechnológia gépek, eszközök kezelését tanulják meg, hanem a jellemzően használatban levőket (pl. a gázkonvektorok, gázkazánok lakossági használói még mindig 60%-ban a régi, „hagyományos” készülékeket használják).

A képzés során vannak hagyományos, alapozó feladatok, melyeket minden tanuló projektfeladatként elkészít. Pl. gázóra felszerelésének „csöves” kialakítása, gázkészülék-szerelés és bekötés, autó lökhárító egyengetése, stb. Ezek mintadarabként rendelkezésre állnak és előnyük, hogy az értékelésüket konkrét mérhetőséggel, összehasonlíthatósággal teszik könnyebbé. Más a helyzet a projekt feladatoknál, ahol a tervezéstől az

anyagválasztáson, a megvalósításon keresztül többféle úton is eljuthat a tanuló a helyes megoldáshoz. Itt elsősorban a szakmai hozzáállás, a lehetőségek mérlegelése, a gazdaságosság az értékelés fő szempontja.

A karosszériás műhelyben éppen tanulók oktató nélkül, amire rá is kérdeztünk: hogyan lehetséges ez? Nos a felsőbb évesek a saját autójukat a tanműhelyi eszközökkel, anyagokkal legalisan javíthatják akár önállóan, akár képzési időszakban. A tanár/oktató tanácsadó szerepet tölt be. Önálló munkavégzésnél a felnőtt korú tanuló bérleti szerződést köt az iskolával és megállapodás szerinti költséget fizet az eszközök, energia, stb. használatáért.

Itt láttunk példát arra is, hogy felnőtt tanulók alanyi jogon választhatnak egyéni tanulási utakat. Ilyenkor 1 tanuló 1 tanár tanít és a haladási ütemet a képzés heti/napi beosztását is a tanuló határozza meg, illetve kötnek kompromisszumos megoldást (de a fő szempont a tanuló érdeke).

4.5 A kamara szerepe a szakképzésben

Az osztrák kereskedelmi kamara szakképzésért felelős titkára fogadta delegációnkat. Egy igazán kellemes teadélutánon, süteménnyel, kávéval várt bennünket. Nyitottságával és közvetlen előadásmódjával azonnal elnyerte szimpátiánkat.

Tájékoztatása szerint közel 200 szakképesítés tartozik hozzájuk. A szakképzés kronológiája szerint ismertette azokat a becsatlakozási pontokat, ahol a kamara közjogi feladatokat lát el:

- A tartomány képzési struktúrájának meghatározásához folyamatosan monitorozza a vállalkozásokat munkaerő-utánpótlási igényeikről. Ezen adatokkal segíti az állam és a tartomány ez irányú döntéseit, de csak javaslattevéként.
- Felkészíti az oktató cégeket képzési feladataik ellátására. Egyrészt tanácsadói hálózatán keresztül a törvényi/rendeleti szabályozásra, ill. annak változásaira felhívja a figyelmet. Másrészt szervezi a potencionális üzemi oktatók képzését (40 órás képzés elsősorban pedagógiai és módszertani kérdésekkel foglalkozik) és vizsgáztatását
- Az oktató cégek kérelme alapján a szakmai szervezetekkel és szociális partnerekkel együttműködve kiadja az engedélyeket az oktatási feladatok ellátására.
- Ellenjegyzik az oktató cég és a tanuló közötti tanulószerveződéseket, valamint ellenőrzi az azokban leírtak megvalósulását.
- Különös figyelmet fordít a tanulókat megillető járandóságok, támogatások kifizetésére. Pozitív tapasztalat, hogy nemcsak a 13. havi, hanem sok esetben a 14. havi juttatások is kifizetésre kerülnek.
- Független vizsgaközpontot működtet. Minden tanuló a jelenléti kötelezettségének teljesítése után szabadon jelentkezhet bármely független vizsgaközpontba szakmai záróvizsgára.

A vizsga elméleti (Theoretische Prüfung) és gyakorlati (Praktische Prüfung) részből áll. Mentésül az elméleti vizsga alól, aki tanulmányai során szakképző iskolában teljesítette az elméleti követelményeket. A nem teljesítők üzleti és műszaki tantárgyakból írásbeliznek. Nincs a vizsgák között egymásra épülés, sikertelen vizsgarész esetén a másik vizsga teljesíthető (vagyis csak a sikertelent kell ismételni).

A gyakorlati vizsgamunka elkészülte után a vizsgabizottság tagjaival szakmai beszélgetésre kerül sor (miért ezt az anyagot-, eszközt-, technológiát- választotta ez elkészítéshez, önértékelés és hibafeltárás, stb.).

5. Külföldi gyakorlat menedzsmentje:

Berufsschule Eisenstadt állandó kíséretet biztosított minden programunkhoz. Legtöbb esetben Dr Johannes Fenz igazgató úr kísért bennünket. Törekedtek arra, hogy kommunikációnk segítése érdekében magyar nyelvű kollegák (határmenti településként több kolléga szinte anyanyelvi szinten beszélt a magyar nyelvet) is segítsék tájékozódásunkat, kommunikációnkat. Az iskola képviselője a szállás biztosításától kezdve a szakmai tanácskozásokon keresztül a kamarai, a szakképző iskolai látogatásig mindenben segítette, kísérte csoportunkat. A lehető legközvetlenebb szakmai kapcsolat, konzultáció valósulhatott meg a partnerek együttműködése során.

A tervezett és előre egyeztetett programtól nem kellett eltérni, az osztrák partner pontosan, korrekt módon szervezett mindent.

Külön figyelmet fordítottak a szabadidős, kulturális programok szervezésére:

- A Haydn-ház pár lépésre volt szálláshelyünkötől, de semmit nem bíztak a véletlenre. A várost bemutató útjuk elsőként ide vezetett.
Haydn neve elválaszthatatlan Eisenstadt nevéétől. 1761-től több mint 40 évig volt az Esterházy udvari zenekar tagja, majd 1766-tól vezetője. Idejövetele után 5 évvel vette meg a barokk házat, ahol 12 évig lakott feleségével, Aloisia Kellelrel. Sehol máshol nem keveredik olyan intenzíven Haydn magánélete és alkotómunkája, mint az egykori lakóházában. A gondosan rekonstruált termekben, a "szoba, konyha és kamrában" Joseph Haydn sokrétű oldalát mutatja. Elmondhatjuk, hogy a résztvevők és fogadó fél együttműködése a szakképzésen túlmutatóan is példaértékű.
- Nem véletlen az sem, hogy egy kulturális élménnyel gazdagodhattunk: részesei lehettünk a Haydnkonszervatórium Eisenstadtban egy jubileumi koncertnek
- Az Esterházy kastély látogatásához és a város történetének és nevezetességeinek megismeréséhez magyar nyelvű idegenvezetőt biztosítottak
- Kismartonon kívül Mattersburg, Bécs, Rust belvárosának, turisztikai nevezetességeinek megtekintéséhez szintén biztosítottak idegenvezetőket.

6. Külföldi gyakorlat értékelése:

Viszonylag rövid idő alatt jól átlátható módon sikerült bemutatni az osztrák mintájú duális képzés lényegét, a szakképző iskolában szervezett oktatás módszereit, tartalmát.

Az osztrák rendszerű képzés, a projektoktatás megvalósítása, a megszerzett tudás elismerése, elismertetése, mintát ad számunkra.

A független vizsgabizottságok szerepének, tartalmi munkájának szükségessége belátható, még akkor is, ha azzal kapcsolatos fenntartásainkat nem sikerült teljes mértékben eloszlatni.

Az együttműködő partnerek között kialakultak nemcsak szakmai, hanem olyan emberi kapcsolatok is, melyek biztosítékai a további együttműködésnek. Jövőbeni segítséget jelenthetne, ha még több projektünkét megismerhetnénk. Több rálátás szeretnék a hátrányos helyzetű tanulók integrációjára, a lemorzsolódások kezelésére, a végzettség nélküli fiatalok „második esély” –ének kezelésére.

Összességében szakmailag igényes, programszervezés szempontjából terveink szerint lebonyolított, az Erasmus-os célkitűzéseknek megfelelő projektben vettem részt.

Kisújszállás, 2021. január 12.

Szabó Károly

BESZÁMOLÓ

„Szakmák határok nélkül, a szakmai és az idegen nyelvi kompetenciák fejlesztése” című „KA102-Szakképzési tanulók és munkatársak mobilitása” hivatkozási számú projektről

1. Személyi adatok:

- 1.1. *Név:* Toldi Attila Csaba
- 1.2. *Cím:* 5310 Kisújszállás, Nyár utca 40.
- 1.3. *Születési hely, idő:* Szolnok, 1969. április 29.
- 1.4. *Státusz:* Igazgató (tanár)

2. Intézményi adatok:

- 2.1. *Küldő intézmény neve:* Nagykun Baptista Oktatási Központ Általános Iskola, Gimnázium, Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium Illéssy Sándor Technikum és Szakképző Iskola Tagintézménye (OM: 201731)
- 2.2. *Kontakt személy:* Tóth László
- 2.3. *Küldő intézmény típusa:* Középfokú szakképző iskola – közintézmény
- 2.4. *Fogadó intézmény neve:* Berufsschule Eisenstadt
- 2.5. *Kontakt személy:* Dr. Johannes Fenz igazgató
- 2.6. *Fogadó intézmény típusa:* Középfokú szakképző iskola – közintézmény

3. Felkészülés a külföldi gyakorlatra:

3.1. *Előzmények és előkészítő megbeszélés*

Az ausztriai képzés előkészítése érdekében 2021 júniusában megbeszélést tartottunk. Tóth László projektmenedzserrel a korábbi években szerzett jó tapasztalatokat és információkat beszéltük át.

A projekt előkészítésének és későbbi sikeres végrehajtásának érdekében Dr. Johannes Fenz, a Berufsschule Eisenstadt igazgatója elfogadta meghívásunkat iskolánkba, és 2021. szeptember 23-án Kisújszálláson találkoztunk. Egyeztetünk és véglegesítettük a pályázati programot, részleteztük a tevékenységformákat. Pontosítottuk a szállással, étkeztetéssel és a finanszírozással kapcsolatos kérdéseket. A tárgyalás megnyugvást hozott a projektmenedzsment számára: a személyes találkozás révén az egyeztetések gördülékenyen és konstruktívan zajlottak le. Lehetőséget adott a találkozó arra is, hogy megismerkedjen iskolánkkal, tanműhelyeink felszereltségével, illetve a 2020-es szakképzési reformokról is áttekintést adtam.

2021. szeptember 28-án a kollégák már pontos tájékoztatást kaptak a kiutazásról, és annak szakmai tartalmáról. A projektmenedzsment, melynek magam is tagja voltam, átadta a fogadó féllel kapcsolatos alapvető információkat, meghatározta a képzési rendszerek vonatkozásában a megfigyelési szempontokat; utóbbi szolgál az alábbi beszámoló alapjául is.

A 2020-tól megismert KKK-kban (Képzési és kimeneti követelmények) valamint a PK-kban (Programkövetelmények) a kimenet szabályozás és projekttevékenység került előtérbe, tehát a projektoktatás fontos helyet kap az oktatásban és képzésben. Az iskolában, de a gazdálkodó szerveknél oktatók felkészültsége a szervezett felkészítés elmaradása miatt még hiányos, illetve sok helyen meg sem történt. Az iskola vezetőjeként szerettem volna, ha kollégáim az osztrák iskolán keresztül – e tanulmányút keretében – megismerkednek e módszerrel.

A 24 fős csoportunk a szakképzésben oktató tanárokból, gyakorlati oktatókból, szakmai vezetőkből, képző partnereink képviselőiből és vizsgabizottsági tagokból vagy elnökökből állt. A projektben öt fő területre irányult a figyelem:

- ✓ Az osztrák duális képzési rendszer működése.
- ✓ Az iskola kapcsolata a gazdálkodó szervezetekkel és az osztrák iparkamarával.
- ✓ Hogyan valósul meg az integrált nevelés az osztrák szakképzésben.
- ✓ A mérés és értékelés rendszere a köztes és a szakmai vizsgákon.
- ✓ A szakmai vizsgák szerepe és felépítése az osztrák szakképzési rendszerben

Az előkészítő megbeszélés során a támogatási szerződések megkötésre kerültek, a beszámolóhoz kötődő megfigyelési szempontok kialakítottuk.

4. Külföldi gyakorlat tartalma:

4.1. Munkaprogram

Kiutazás kezdete és vége: 2021. október 24-től 2021. október 30-ig (1 hét)

A projekt időrendje: napi 6 óra, összesen 30 óra

Heti terv

2021. 10. 24. (vasárnap): Kiutazás, érkezés és szállás elfoglalása.

2021. 10. 25. (hétfő): Graz városának megismerése – kulturális és kommunikációs tréning.

2021. 10. 26. (kedd): A Berufsschule Eisenstadt középiskola meglátogatása, tapasztalatcsere.

Az oktatási és vizsgáztatási rendszerek tükrében szakoktatók és szaktanárok fóruma.

2021. 10. 27. (szerda): Továbbképzés: a szakképző iskolák az osztrák oktatás rendszerében.

Módszertani ajánlások műhelybeszélgetés keretén belül.

2021. 10. 28. (csütörtök): Eisenstadt városának megismerése. Gyakorlati képzőhelyek látogatása szakmaspecifikusan kereskedelem és vendéglátásban, valamint az ipari szakmai képzésben résztvevő cégek megismerése.

2021. 10. 29. (péntek): Továbbképzés: a képzőhelyek szerepe a szakképzésben. Hogyan segíti az osztrák oktatás rendszere, hogy a szakképzésre beiratkozott tanulók elvégezzék a választott szakmát. A korai iskolaelhagyás csökkentése érdekében tett lépések.

2021. 10. 30. (szombat): Hazautazás.

4.2. Látogatás a kismartoni szakképző iskolában

Partnerünk egy, a mi iskolánkhöz hasonló típusú szakképző iskola volt, a Berufsschule Eisenstadt. A házigazdai szerepet Dr. Johannes Fenz igazgató úr és Sylvia Waba igazgatóhelyettes látta el, akik kellő alaposággal bemutatták az intézményt.

Az 1956-ban létesített iskola egyike annak a 4 iskolának, amelyek ellátják Burgenland tartományban a szakképző iskolai és technikumi képzési feladatokat. Munkamegosztás jellemző rájuk: a tartományi szükségleteknek megfelelő szakképesítéseket koncentráltan egy iskolában oktatják. Ezt a tartományi koncentrációt szolgálja a jól felszerelt kollégium is. Ha az adott tartományban egy iskola sem oktatja a fiatal számára kívánt szakmát, akkor az ország más részén lévő iskolába is jelentkezhet, ilyen

a példának felhozott üveges képzés, ami csak egy helyen van Ausztriában.

Az iskola főbb statisztikai mutatói:

- 18 szakmában 800 tanuló képzését biztosítják,
- 3 fős az iskolavezetés + 45 oktató végzi a képzést,
- a tanároknak 23-24 óra/hét a kötelező óraszámuk + 2 óra kötelező teammunka, ami az egy szakmacsoportban dolgozók projektek kidolgozásával való megbeszéléseit jelentik,
- a tanítási nap 7.45-17.00-ig tart 50 perces tanórákkal,
- 3 szakmacsoportban oktatnak: irodai és kereskedelmi képesítések (technikum), kereskedelmi képesítések és turisztikai képesítések. A szakmák csoportosítása eltér a hazai gyakorlattól: pl. kereskedelmi szakmákhoz sorolják a pék, a fodrász, a festő szakmákat; a turisztikai elnevezés elsősorban a vendéglátós szakmákat jelenti: szakács, pincér, cukrász.
- a tanév szervezés tömbösített: a tanulók 10 hetet folyamatosan az iskolában töltenek (20% elméleti képzés), a tanév többi részében vállalkozásoknál kapják a gyakorlati képzést (80%)
- az iskolai képzés gyakorlatorientált: egyharmad elmélet, egyharmad labor, tankönyv, helyszínen megerősítés, egyharmad számítógéppel segített feladatmegoldás.

Az iskola tárgyi feltételei kiválóak: új vagy újszerű géppark, rend és tisztaság. A tanári szoba mellett van külön team-szoba, ami pihenőként is szolgál. Az elméleti oktatás is szaktantermi környezetben történik. Jellemzően megjelenik a „termelési” tevékenység is: a fodrászok fogadnak kívülről jövő személyeket, pékek a termékeiket eladókon keresztül értékesítik. Mindezzel növelhető a tanulók felelősségérzete is.

4.3. Projektfeladat: Nemzetek konyhája – turizmus szakmacsoport

A tanulók 3-4 fős csoportokban már napok óta készültek a projektfeladatra. Önálló kutatómunkával – az internet és szakkönyvek segítségével – igyekeztek megismerni az adott nemzet étkezési szokásait, tálalását, nemzeti ételeit. Alapanyagokat mennyiségének kiszámolása, beszerzése, technológiai fogások, majd „próbakészítés” tartozott a felkészüléshez. Az oktatók tanácsadói szerepkörben

voltak, ha kellett, támogattak, ha nem, megfigyeltek.

Egy ppt.-s előadással, projektbemutatóval nyitottak a fiatalok. Az osztrák konyhától távolálló, számukra is egzotikus konyhák ízeivel ismertettek meg bennünket: dél-afrikai, japán, mexikói, norvég, portugál, vietnámi.

A tágas teremben „országoként” szigetszerűen rendezkedtek be, több helyszínen a diákok öltözéke is felidézte a képviselt nemzetet. De a kihelyezett ismertető is meggyőzően mutatták az előzetesen befektetett tudásgyűjtést. A termékek, tehát az ételek nagyon jól sikerültek, csak dicsérni tudtuk őket.

Olyan projekt részesei lehettünk, aminek tematikáját több szakmacsoportban is sikeresen adaptálhatják kollégáim.

4.4. Az osztrák képzési rendszer

Dr. Johannes Fenz igazgató előadását csak címszavakban idézem fel az alábbiakban.

- Ausztriában a tankötelezettség a 6. életévnél kezdődik és kilenc tanévig tart.
- A kötelező általános képzés (Volksschule, 6-10 éves korban), után – a tanulmányi eredménytől függően – Hauptschule vagy Gymnasium következhet. Ezek az általános képzést nyújtó magasabb fokú iskolatípus első szakaszába tartoznak. 4 év után a diákok választhatnak, hogy a 4 éves főgimnáziumban [Oberstufen (real)gymnasium] vagy az 5 éves szakközépiskolában (berufsbildende höhere Schule – BHS) folytatják tanulmányaikat. Mindkét irányban érettségi vizsgával zárul az oktatási szakasz.
- A Hauptschule után a 9. és a 10. osztályt már szakiskolában végezhetik (Polytechnischer Lehrgang), ahol az általános alpműveltségi elemek mellett szakmai alapképzést is kapnak.
- Tanulmányaikat a 9. év után lezárni kívánó diákok számára a másik lehetőséget a szakképző iskola (berufsbildende Schule) jelenti, ahol a tankötelezettség miatt egy évet még eltöltenek a tanulók. Ebben a 9. évfolyamban még nincs szakmai képzés; a gyengébb tanulmányi előéletű tanulóknak biztosítanak felzárkóztatási lehetőséget (matematika, szövegértés, informatika). A felzárkóztató év után következik a szakmai képzés időszaka: 2-4 év (többnyire 3 év). Itt a klasszikus duális képzést alkalmazzák: a tanulók gazdálkodó szervezeteknél 80% időtartamban, ill. iskolában 20% időtartamban. Ekkor már nincs közismereti képzés, ami jelentősen eltér a magyar gyakorlattól, ahol 33% közismereti oktatás mellett a maradék szakképzési rész oszlik meg általában 30-70% arányban az iskola és a cégek között. Ha összeadjuk a számokat azt látjuk, hogy a szakmai elmélet időtartama körülbelül megegyezik, a szakmai gyakorlat terén viszont kb. 50%-os az elmaradásunk.

- A gyakorlati képzésben akkor vehet részt a vállalkozás, ha bizonyítja, hogy az adott szakma képzéséhez technikai felszereléssel, továbbá szakmailag és pedagógiaiilag képzett szakemberekkel rendelkezik.
- Ausztriában is tanuló szerződés jön létre a tanuló és a gazdálkodó között; ami munkaviszonynak számít. Rendelkezik szabadsággal, javadalmazást kap, amely szakmánként minimum összeggel meghatározott. Pl. a fodrász, kozmetikus szakmákban 400 euró/hó körül, míg a hiányszakmákban 1500 euró/hó körüli díjazást kapnak a tanoncok. A számunkra kiemelkedően magas tanulói ösztönzés mellett a lemorzsolódás itt is jelen van.

4.5 Látogatás a mattersburgi szakképző iskolában

A nagymartoni (Mattersburg) iskolában a mi képzési kínálatunkhoz hasonló szakmák is szerepelnek, sőt tanulói létszámban is hozzánk hasonlóak (~350 fő):

- ✓ hegesztő, gázszerelő, fűtéstechnikai szerelő
- ✓ karosszéria-lakatos, fényező
- ✓ uszoda és szennyvíztechnika
- ✓ megújuló energiák (szél- és napenergia, hőszivattyúk)

Az iskolában elsősorban a gyakorlati oktatás színtereit jelentő gyakorlati műhelyeket tekintettük meg. Itt is megvannak az alapfeladatok: pl. gázóra felszerelése, gázkészülék-szerelés és -bekötés stb. A projektfeladatoknál már az anyagválasztás, a tervezés, a megvalósítás is a tanuló feladata. Az értékelésnél a kivitelezés mellett megjelenik a hozzáállás, a gazdaságosság is fő szempontként.

Igazi „felnöttes” megoldást is láttunk: a karosszériás műhelyben a felnőtt korú tanuló bérleti szerződést kötött az iskolával, és megállapodás szerinti költséget fizet az eszközök és energia használatáért, miközben a saját autóját javítja.

4.6. A kamara szerepe a szakképzésben

Az osztrák kereskedelmi kamara szakképzésért felelős titkára fogadta delegációnkat. Tájékoztatása szerint közel 200 szakképzés tartozik hozzájuk. A szakképzés kronológiája szerint ismertette azokat a becsatlakozási pontokat, ahol a kamara közjogi feladatokat lát el:

- ✓ A tartomány képzési struktúrájának meghatározásához folyamatosan figyelik a vállalkozások munkaerő-utánpótlási igényeit, amivel javaslattevéként segítik az állam és a tartomány döntéseit.

- ✓ Felkészítik az oktató cégeket képzési feladataik ellátására.
- ✓ Tanácsadói hálózatot működtetnek.
- ✓ Szervezik az üzemi oktatók képzését (40 órás képzés pedagógiai és módszertani tartalommal) és vizsgáztatását.
- ✓ A cégek számára kiadják az engedélyt az oktatási feladatok ellátására.
- ✓ Ellenjegyzik a tanuló szerződéseket, ellenőrzik azok megvalósulását.

- ✓ Független vizsgaközpontot működtetnek, ahová a tanulók szabadon jelentkezhetnek szakmai záróvizsgára. A vizsga elméleti (Theoretische Prüfung) és gyakorlati (Praktische Prüfung) részből áll. Mentésül az elméleti vizsga alól, aki tanulmányai során szakképző iskolában teljesítette az elméleti követelményeket. A nem teljesítők üzleti és műszaki tantárgyakból írásbeliznek. Nincs a vizsgák között egymásra épülés, sikertelen vizsgarész esetén a másik vizsga teljesíthető (vagyis csak a sikertelent kell ismételni). A gyakorlati vizsgamunka elkészülte után a vizsgabizottság tagjaival szakmai beszélgetésre kerül sor.

5. Külföldi gyakorlat menedzsmentje

Dr. Johannes Fenz igazgató kolléga végig kedves kísérőnk volt. Segítette küldöttségünket, pályázatunk sikerét, szervezte a programokat, az egyes területekhez az előadókat, akik szak-szerű és hiteles tájékoztatást adtak. A lehető legközvetlenebb szakmai kapcsolat, konzultáció valósulhatott meg a partnerek együttműködése során.

Partnerünk példaértékűnek nevezte az előkészületi szakaszban végzett munkánkat, elgondolásainkat, és elmondása alapján: könnyű és örömteli volt velünk együttműködniük.

A kiváló személyes/emberi kapcsolat alapja lehet a jövőbeli folytatásnak is.

A szakmai tanulmányút a magyar őszi szünetben valósult meg, ezért mindenki jóleső érzéssel fogadta a szakmai programok után megvalósuló rövid kulturális programokat, mely leginkább vár-, kastély- és városnézést jelentett (Graz, Schlaining vára, Eisenstadt, Rust). A bécsi út is rendkívül jól sikerült: Schönbrunn,

Stephansdom, belváros. Eisenstadtban komolyzenei koncerten is részt vehettünk a Haydnkonzervatóriumban.

6. Külföldi gyakorlat értékelése

Az egyhetes tanulmányúton/képzésen *sikeresen megismerkedtünk az ausztriai szakképzési, vizsgáztatási, mérési és értékelési rendszer felépítésével*. Sikerült olyan partneri hálót kiépíteni, mely lehetőséget ad a folytatásra, mégpedig olyanra, amely nem csupán az osztrák partner fogadókészségére épülhet, hanem mi is be tudjuk mutatni jó gyakorlatainkat partnereink fogadásával.

Beszámolóm végén, intézményvezetőként *köszönetet mondok* a pályázat lebonyolítását végző iskolai szakmai stábnak, a pályázatunkat elbírálóknak, és reményemet fejezem ki, hogy elszámolásunk is olyan sikeres lesz, mint amilyen eddig az egész Erasmus+ projektünk. Öröm volt részt venni benne, öröm volt látni munkatársaim érdeklődését, belülről fakadó motivációját a szakmai megújulásra, eddigi tudásuk, tapasztalataik továbbfejlesztésére.

Kisújszállás, 2021. november 21.

Toldi Attila Csaba
igazgató